

cemburské gotiky. Předsín vznikla pravděpodobně v doznívajícím proudu poklasické gotiky a navázala ve svém zaklenu na klenby třebíčské. Slohová kritéria připouštějí vznik předsíně záhy po r. 1338. Sešit 8: str. 449—512. Z obsahu: M. Pojsl, 20 let činnosti Okresního střediska státní památkové péče a ochrany přírody v Olomouci, 449—455. V rámci dvacetileté činnosti OSPPOP v Olomouci je prezentována i práce historicko-archeologického oddělení, která vyplývá především z potřeb státní památkové péče. Jsou to především archeologický dohled nad stavebními pracemi, drobné sondážní a záchranné akce a velkoplošné předstihové výzkumy. Oddělení provedlo za dobu svého trvání několik desítek záchranných akcí a pět rozsáhlých velkoplošných výzkumů. K nejdůležitějším zjištěním patří objev velkomoravského horizontu na bývalém olomouckém Předhradí. V. Nejedlý, Poznámky k restaurování severního portálu kostela Panny Marie před Týnem v Praze, 465—468. Restaurováním portálu v r. 1984 byl umožněn průzkum jednoho z vrcholných děl našeho gotického sochařství. Kromě přesného soupisu všech dochovaných kamenických značek byly zjištěny i závažné nové poznatky o barevnosti dekorativních a architektonických článků portálu. Dále byla zjištěna fakta o historických technologiích používaných při stavbě a opravách. Sešit 9: str. 513—575. Z obsahu: E. Pauknerová-Kalibová, Uplatnění termovizní diagnostiky v průzkumu stavebních památek, 513—522. Příspěvek se zabývá jednou ze speciálních fyzikálních metod používanou k průzkumu stavebních památek. K přednostem této nedestruktivní metody patří bezkontaktní měření, plošné zobrazování a zdravotní nezávadnost. Termovizní diagnostika umožňuje zkoumání hmot, které jsou z různých důvodů zakryté, těžko rozeznatelné nebo běžným způsobem nepřístupné. Sešit 10: str. 557 až 640: Z obsahu: F. Skřivánek, Inkrustace z drahého kamene — vrcholný projev interiérové úpravy v české gotické architektuře, 579—593. Příspěvek ke studiu materiální kultury vrcholného středověku zabývající se úpravou drahého kamene a jeho inkrustace do stěn sakrálních staveb. Rozsahem a způsobem provedení nemá tento způsob úpravy interiéru ve středověku obdoby a představuje unikátní kulturní památku vlastní české gotice. J. Kudrnáč, Archeologický výzkum středověké těžby drahých kamenů u Ciboušova v Krušných horách, 594—603. Výzkum pozůstatků po historické těžbě ametystů a jaspisů, které po mineralogické stránce vykazují totožnost s drahokamovými inkrustacemi kaplí na Karlštejně a ve Svatováclavské kapli ve Svatovítské katedrále, prováděný v letech 1983—84 AÚ ČSAV v Praze. Archeologický keramický materiál získaný výzkumem je datován jednak do druhé poloviny 14. a začátku 15. století, další do 15., příp. počátku 16. století. Nejmladší střepy kameninové keramiky souvisí zřejmě s prospekci drahých kamenů Italy v 80. letech 18. století.

Lubomír Kundera

Hrady a zámky v Čechách. Edice A—Z na cesty. Praha, Olympia 1986. 454 s., v úvodních kapitolách 47 obr. od P. Chotěbora.

Příručka určená pro zájemce o panská sídla z řad turistů je rozdělena na úvodní všeobecnou část a abecedně uspořádaný katalog, před nímž předchází seznam zmiňovaných objektů podle okresů. Po klíči k používání příručky následuje kapitola o stavebním vývoji sídel, která je v oblasti hradní architektury koncipována podle typologie T. Durdíka. Původ doprovodných kreseb je však uváděn nedůsledně, stejně jako rozlišení některých hradů stejného jména (N. Hrad, Obřany). Občas je užit nesprávný název (N. Hrad u Znojma) nebo sporné typologické zařazení (u štítových zdí). Stručný slovníček odborných výrazů se stává obligátní součástí většiny podobné literatury. Vzhledem k její frekvenci, publikacím J. Herouta a pouze fundamentálnímu obsahu se jeví již zbytečným. Přehled literatury uvádí základní a populární (zejména obrazová) díla, přičemž práci A. Prokopa (v řadě směrů nespolehlivou) nelze za soupis moravských památek považovat. Seznam zaniklých objektů samozřejmě nemůže být úplný a bohužel se stále rozšiřuje.

Největším přínosem příručky je rozsah — 1400 objektů, jejich mapová lokalizace a snaha po využití nejnovější i méně dostupné literatury (regionální periodika, Ročenka KAS atd.). I tak se však autorům nevydařilo vše. Např. věže nejsou zřetelné na Červeném a Vítkově Hrádku (okr. J. Hradec) a Dřeli, problematičtější je dispozice Cimburka, barbakán (!) na N. Hradě (Rychnov n. K.), založení Zelené Hory (až 1419), klasifikace Vlašimi ap. Faktografické srovnání s edicí Hradů, zám-

ků a tvrzí z nakladatelství Svoboda však vyznívá pro příručku vcelku velmi dobře a svůj účel, včetně rychlé orientace i pro odbornou veřejnost, jistě splní.

Miroslav Plaček

Josef Unger, **Hrady na Pavlovských vrších** (archeologické nálezy). Regionální muzeum v Mikulově, Mikulov 1985, 65 str., 21 tab.

Regionální muzeum v Mikulově vydalo již několik sešitů, v nichž jsou stručnou formou publikovány sbírky jeho muzejního fondu. Tyto informativní, cyklostytem pořizované publikace slouží jako příručky členům Vlastivědného kroužku zájemců o archeologii a kronikářům okresu Břeclav.

V této práci seznamuje Josef Unger čtenáře s archeologickými nálezy z hradů na Pavlovských vrších — Děviček, Sirotčího a Nového hradu. Autor sleduje nejprve historii hradů, uveřejňuje jejich půdorysy a zmiňuje se také o pověstech vázících se k těmto místům. Stručně popisuje polohu zřícenin v terénu, jejich architektonický ráz a stavebně historický vývoj. Pak teprve shrnuje poznatky zjištěné analýzou archeologických nálezů. Za rozbořem materiálu následuje vždy katalog, řazený podle inventárních čísel a obsahující popis a odkaz na tabulku s příslušným vyobrazením. Největší soubor pochází z Děviček. Jde zejména o keramický inventář; několik kovových předmětů poskytly staré muzejní sbírky, ale také povrchové sběry prováděné v letech 1979—1983. Kolekce byla z chronologického hlediska rozdělena do šesti skupin: první dvě obsahují materiál první a druhé poloviny 13. století, třetí tvoří keramika 15. století; do čtvrté skupiny patří nálezy 16. a počátku 17. století, okruh novověké keramiky lze datovat od 17. do 19. století a šestá — poslední skupina zahrnuje nálezy neurčitého stáří. Soubory ze Sirotčího a Nového hradu jsou početně menší. V prvním případě je inventář dělen na kuchyňskou a stolní, kamnářskou a stavební keramiku a železné předměty. U Nového hradu je katalog keramického materiálu nečleněný, je zpracován průběžně podle inventárních čísel.

Závěrečné úvahy (str. 56—58) shrnují výsledky získané jak studiem písemných pramenů, tak i rozbořem archeologických nálezů se snahou zařadit je do širšího vývojového rámce osídlení jižní Moravy a hradní typologie. Tabulkovou část práce předchází soupis literatury k této problematice a seznam vyobrazení. Úvodní pasáž příloh představují mapky, půdorysy a vrstevnicové plány sledovaných lokalit.

I když práce po formální stránce i nákladem 400 kusů připomíná vysokoškolská skripta, bohatě slouží svému účelu. Rovněž kresebné tabulky, které doplňují v hojně míře a jednoduchém, ale výrazném provedení text, plně vyhovují dané potřebě a byly by použitelné i pro náročnější studii.

Zdeňka Měchurová

Josef Unger, **Přirůstky archeologického pracoviště Regionálního muzea v Mikulově v letech 1974—1983**. Regionální muzeum v Mikulově, Mikulov 1985, 33 str.

Tato práce Josefa Ungra navazuje na podobnou publikaci Regionálního muzea v Mikulově z roku 1974, jež zahrnovala informace o nálezech získaných od spolupracovníků archeologického oddělení mikulovského muzea i vlastními výzkumy v letech 1967—1973. Seznamuje tedy zájemce jen formou stručného katalogu s novými přirůstky ve sbírkovém fondu Regionálního muzea v Mikulově za léta 1974 až 1983. V úvodu autor hovoří o různých způsobech nabývání sbírek: jediným systematickým výzkumem je tvrzíště u zaniklé středověké osady Koválov u Žabčic, ostatní výzkumy měly jen zjišťovací nebo záchranný charakter. Sbírkový fond obohacují také nálezy předané po zpracování z jiných archeologických pracovišť (Archeologický ústav, Filosofická fakulta v Brně) a staré nálezy, teprve v poslední době podchycené v prvním stupni evidence.

Jádro práce představuje abecedně řazený seznam katastrálních obcí okresu Břeclav se stručným udáním nálezových okolností a popisem předmětů. Předchází mu chronologická tabulka, určená zejména k orientaci amatérským spolupracovníkům mikulovského muzea. V závěru této brožury je uveden seznam už vydaných publikací pro Vlastivědný kroužek dobrovolných spolupracovníků archeologického pracoviště Regionálního muzea v Mikulově.